

32. Reşat Nuri Güntekin'in "Bekçi" adlı hikâyesinin latin harflerine aktarımı ve tahlili

Hasan CUŞA¹

APA: Cuşa, H. (2022). Reşat Nuri Güntekin'in "Bekçi" Hikâyesinin Latin Harflerine Aktarımı ve Tahlili. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 529-539. DOI: 10.29000/rumelide.1192628.

Öz

Reşat Nuri Güntekin (25 Kasım 1889- 7 Aralık 1956) Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı alanında kaleme aldığı hikâye, roman ve tiyatro türündeki eserleriyle adından söz ettiren yazarlardan biridir. Hikâyelerinde genel olarak toplumun aksayan yönlerini eleştiren ve bireyin ahlaki eylemlerini sorgulayan Reşat Nuri, mizahî unsurlardan yararlanarak olup bitenleri ironik bir dille anlatmaya çalışmıştır. "Yıldız Böceği" müstear adıyla Kelebek dergisinde "Bekçi" adlı hikâyeyi yayımlayan Reşat Nuri, bu hikâyede genç yaşında dul kalan Nadide Hanım'ın, evini hırsızlardan korumaya çalıştığı sırada içine düştüğü komik durumu gözler önüne sermiştir. Hikâyede toplumsal bir mesele olan hırsızlığı önlemek için çaba sarf eden bireyin, sosyal normlara aykırı olan ve etik açıdan doğru bulunmayan davranışı eleştirilmiştir. Toplumsal ve bireysel değer yargılarını konu edinen bu hikâye, bireyin gayri ahlaki eylemini komik bir biçimde yansıtması bakımından önem taşımaktadır. Bu çalışmada Reşat Nuri'nin hikâye kitapları arasında yer almayan Bekçi hikâyesinin Latin harflerine çevrilmesi ve tahlil edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda inceleme nesnesi olan "Bekçi" hikâyesi; olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân, bakış açısı, dil ve üslup gibi unsurlar göz önünde bulundurularak tematik ve yapısal açıdan çözümlenmiştir. Bunun yanı sıra hikâyenin hangi tür tekniklerle inşa edildiği ve kurgusal düzlemde anlatıcının nasıl bir rol oynadığı ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Reşat Nuri Güntekin, Bekçi, hikâye, mizah, ironi

Translation and analysis of story Reşat Nuri Güntekin's story of "Bekçi"

Abstract

Reşat Nuri Güntekin (25 November 1889 - 7 December 1956) is one of the writers who made a name for himself with his stories, novels and plays in the field of Turkish Literature in the Republican Period. Reşat Nuri, who criticizes the failing aspects of society in general and questions the moral actions of the individual in his stories, tried to tell what happened in an ironic language by making use of humorous elements. Reşat Nuri, who published the story "Bekçi" in Kelebek magazine under the pen-name "Yıldız Böceği", revealed the funny situation in which Nadide Hanım, who was widowed at a young age, was trying to protect her house from thieves. In the story, the behavior of the individual who tries to prevent theft, which is a social issue, which is contrary to social norms and is not ethically correct, has been criticized. This story, which deals with social and individual value judgments, is important in that it reflects the immoral action of the individual in a funny way. In this study, it is aimed to translate and analyze the Bekçi story, which is not among Reşat Nuri's story books, into Latin letters. For this purpose, the "Bekçi" story, which is the subject of the study, is analyzed both thematically and structurally through the plot taking into account elements such as

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Tunceli, Türkiye), hasencusa@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1754-5205 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 10.09.2022-kabul tarihi: 20.10.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1192628]

the cast of characters, time, space, point of view, language and style. In addition to this, it has been revealed what kind of narrative techniques the story is constructed, what kind of function the narrator has in the fictional plane and what role he plays in the story.

Keywords: Reşat Nuri Güntekin, Bekçi, story, humor, irony.

1. Giriş

Reşat Nuri Güntekin (25 Kasım 1889- 7 Aralık 1956) Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nın önemli yazarlarından biridir. Hikâye, roman ve tiyatro gibi farklı türlerde kitaplar yayımlayan ve daha çok romancı kimliğiyle tanınan Reşat Nuri, hayatını okuma ve yazmaya adanmış bir yazardır. İstanbul Darülfünun 'da edebiyat bölümünü bitirdikten sonra öğretmenlik mesleğine atılan Reşat Nuri, daha sonra farklı kurumlarda müdürlük ve müfettişlik görevlerini ifa eder.

Genç Kalemler'deki ilk makalesiyle edebiyat dünyasına adım atan Reşat Nuri'nin edebiyata olan ilgisi çocuk yaşlarda başlar. Özellikle lalası Şakir Ağa'dan masallar dinlemesi ve çevresindeki insanların kendi aralarında yaptığı edebi sohbetlere kulak misafiri olması edebiyat zevkinin oluşmasında önemli bir rol oynar. Gençlik yıllarında okuduğu Fatma Aliye Hanım ve Halit Ziya Uşaklıgil'in eserleri onun bilincinde unutulmaz izler bırakır. Babasının memur olduğu ve kendisinin öğretmen olduğu yıllarda Anadolu'yu yakından tanıma fırsatı bulan Reşat Nuri, Anadolu'nun farklı şehirlerine seyahat eder ve tanık olduğu olayları hikâye ve romanlarına aktarır (Çelik, 1996, s. 307). Reşat Nuri, Anadolu seyahatinde edindiği izlenimlerini *Anadolu Notları* adlı iki ciltlik kitapta toplar. Söz konusu kitapta Anadolu'nun yeterince bilinmediğini ve bu nedenle geri kaldığını gözler önüne serer (Önertoy, 1974, s. 84). Bununla birlikte Anadolu'nun yerel özelliklerini de eserlerine yansıtır (Poyraz ve Alpbek, 1957, s. 2)

Mahmut Yesari ile birlikte Kelebek adlı bir dergi çıkaran Reşat Nuri, bu dergide "Yıldız böceği", "Ateş, böceği", "Ağustos böceği" gibi takma isimlerle hikâyeler kaleme alır (Kudret, 1998, s.262). "Kelebek dergisindeki hikâyeler Güntekin'in söylemek isteyip de söylemediği eleştirel konulardan oluşur. Özellikle toplumdaki aksaklıkları ve çürümeyi eleştirel tarzda irdelediği bu kısa hikâyelerde müstear isim kullanması, onun yazın dünyasındaki hassasiyetinden kaynaklanır" (Kanter, 2008, s. 11-12).

Cumhuriyet döneminde yayın hayatına başlayan "Kelebek dergisi bir edebî mizah-dergisidir. Dergide edebî metinlerle mizahî olanlar yan yanadır ve pek çoğu günlük olaylarla ilgili dikkatleri yansıtır. Dergiye büyük katkıda bulunan Reşat Nuri'nin kaleminden çıkmış yazılar da bu çerçevededir" (Karaburgu, 2006, s. 528). Kelebek dergisinin yazar kadrosu idealist bir ruha sahiptir. Hayata mizahî açıdan bakmayı bilen bu yazarlar, kendilerini ciddi gazete yazarlarından farklı görürler (Yusoğlu, 2013, s. 2).

2. Reşat Nuri Güntekin'in Hikâye Dünyası

Yazarlık serüveni boyunca yüzlerce hikâyeye imza atan Reşat Nuri (Kanter, 2017, s.70) hikâye yazarlığına "Diken Mecmuası'nda yayınlanan *Eski Ahbap* (1917) isimli hikâyesi ile başlar. 1917-1930 yılları arasında yedi hikâye kitabı yayımlayan Reşat Nuri Güntekin, hikâyeciliğini 1930'a kadar sürdürür ve sonrasında hikâye kitabı yayınlamaz" (Karaburgu, 2021, s. 34). "Eski Ahbap" adlı hikâyede Hilmi Bey'in en yakın arkadaşı tarafından nasıl oyuna getirildiği anlatılır. İnsan ilişkilerinde kimseye güvenilmeyeceği mesajı verilen bu hikâyede karakterler realist bir biçimde yansıtılmıştır.

Reşat Nuri'nin hikâyelerinde yer alan karakterlerin, dış dünyadan bağımsız bir şekilde tasarlanmış salt kurgusal varlıklar olmadığı, okuyucunun dışarda karşılaşabileceği gerçek kişilerin birer yansımaları

olduğu görülür. Bu nedenle "Reşat Nuri'nin şahısları kendiliklerinden ve hayatın içinde doğarlar" (Emil, 1990, s. 74). Bununla birlikte hikâyede yer alan kurmaca karakterler, kendilerine özgü dünya görüşleri ile varlıklarını ortaya koyarlar. "Yapıtlarında orta sınıftan insanların ideolojik bakış açılarından yola çıkan ve bu insanların sesini duyurmaya çalışan Reşat Nuri toplumsal sorunları ağırlıklı olarak kullansa da, düşünsel planda, yönünü siyasal bir söyleme çevirmez" (Yalçın, 2010, s. 477).

Reşat Nuri'nin eserleri incelendiğinde onun kıvrak bir zekâyâya, ince bir espri anlayışına sahip olduğu görülür. Özellikle hikâyelerinde yer alan karakterlerin kusurlarını ve zaafalarını ortaya koyarken onları incitmeden ve kırmadan zarif bir biçimde eleştirdiğini görmek mümkündür (Emil, 1989, s.77). Bu açıdan bakıldığında mizah Reşat Nuri'nin hikâyelerinde önemli bir rol oynar (Ergeç, 2022, s.411). Nitekim kurguladığı hikâyelerin genelinde mizah unsurlarını sıklıkla görmek mümkündür. Onun hikâyelerinde ince bir ironi varlığını belirgin bir şekilde hissettirir.²

Necip Tosun *Öykü Kuramı* adlı eserinde ironik anlatımın özelliklerinden söz eder. İronik anlatımın söz konusu olduğu metinlerde yazar gerçeği bildiği halde bilmiyormuş gibi davranır. Bu tür bir davranışın arka planında eleştirel bir bakış açısı vardır. Hikâyenin sınırları içinde olup bitenlere bu açıdan bakıldığında yanlış anlaşılmalara, bürokratik sorunlar, tarihsel süreçte yapılan yanlışlıklar ve saçmalıkların çarpıcı bir biçimde eleştirildiği görülür. İronik tonun söz konusu olduğu söylem biçimlerinde sözcükler, bilindiği ve söylendiği anlamda kullanılmaz, gerçek olduğu sanılan şeylerin aslında gerçek olmadığı ima yoluyla anlatılır (Tosun, 2014, s. 281-282).

2. "Bekçi" (Çeviriyazılı Metin)

Nadide Hanım pek genç yaşında dul kalmıştı. Bir bahçe ortasındaki küçük evinde tek başına oturmak mecburiyetinde bulunması onu korkutuyordu. Bahçede muhtelif cinsten yemiş ağaçları vardı. Bazı geceler bahçeye yemiş çalmak için serseriler girerdi. Gerçi bunlar pek fazla zararlı adamlar değildi. Fakat kim te'min ederdi ki gecenin birinde bu serserilerden biri eve girmeyecek, genç dulun dudaklarının kirazından, gözlerinin üzümünden tatmaya talip olmayacak? Nadide Hanım'ın bu müşkül mevkiden kurtulması için bir tek çare vardı: Tekrar evlenmek. Fakat genç kadın kendisine izdivaçtan bahsedene söyle cevap veriyordu:

- Bu zamanda şayan-ı itimad erkek var mıdır dersiniz?

Hele ba-husus hırsızdan korkup kocaya varmak hırsıza kendi eliyle evinin kapısını açmak demek değil midir? Bildiklerinden biri genç dula bir çare tavsiye etti:

- Amerika'da ve Avrupa'da bir takım terbiyeli ve talimli polis köpekleri vardır ki adeta bekçi vazifesi ifa ederler. Biraz fedakârlık ediniz, bunlardan bir tane satın alınız, geceleri bahçeye salıverirsiniz. Serseriler bir daha yemişlerinizi çalmaya gelemazler.

Nadide Hanım bu fikri musib gördü ve tanıdıkları vasıtasıyla bir polis köpeği satın aldı. Köpek heybetli, korkunç bir hayvandı. Gündüzün zincire bağlı iken bir canavar gibi dehşetli görünüyordu. Fakat gece olup da zinciri çözüldüğü zaman bir kuzu gibi sakin, bir köstebek gibi miskin ve uyuşuk oluyordu. Hırsızların duvardan atladıklarını gördükçe havlamaya bile lüzum görmüyor, yalnız üzerine basarlar korkusuyla ara sıra yerini değiştiriyordu.

² Ahmet Aydemir, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü adlı çalışmada Reşat Nuri Güntekin'in mizah anlayışından söz eder. Daha geniş bilgi için <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/guntekin-resat-nuri> adresine bakılabilir.

Nadide Hanım bir gece, üç gece, beş gece sabretti, köpeğin canlanmasını bekledi. Nihayet bu miskin hayvandan hiçbir istifade me'mul olmadığına kanaat getirdi. Demek ki köpeğin sahibi onu aldatmış, bir "polis köpeği satıyorum" diye adi bir köpek satmıştı. Bir gün Nadide Hanım tanıdıklarından bir gece yana yakıla bu deritten bahsediyordu. Delikanlı ona iyi bir çare teklif etti:

- Hanım Efendi, dedi mademki köpeğinizden hayır yok. O halde müsaade buyurunuz onun vazifesini ben göreyim. Emin olun ki size hakiki bir köpekten daha ziyade sadakat gösteririm. Herkesin gözü önünde devlethanenize girmem münasip değildir. Gece olup ortalık karardı mı kulunuz kendimi kimseye göstermeden bahçe duvarından atlarım, odanıza gelirim. Sabaha kadar sizin hem hırsız korkusundan varestede kalmanıza hem de elimden geldiği derecede gönlünüzü eğlendirmeye çalışırım. Nadide Hanım tabii biraz nazlandı. Fakat neticede bu teklifi kabul etti.

Delikanlı bir gece ortalık karardıktan sonra sokak duvarından atlamış, eve doğrulmuştu. Fakat bahçede daha beş adım atmamıştı ki korkunç bir köpek havlaması işitti gözleri karanlıkta kurt gözü ateşler saçan bir canavarın tozu dumana katarak çiçek tarhlarını ezerek kendisine doğru koştuğunu gördü. Genç aşkın aklı başından gitti, feryat ederek ters yüzüne geri döndü. Korku ve dehşetten bir lastik top gibi duvara sıçramamış olsaydı köpek üstüne atlayacak, onu bir tavuk gibi boğacaktı. Sevgili yolcusunu aralık kapının arkasında bekleyen Nadide Hanım faciayı görünce dayanamadı, kendini bahçeye atarak feryada, köpeği yanına çağırmağa başladı. Fakat hayvan büyük bir gazap içindeydi. Kudurmuş gibi ağzından köpükler saçılıyor, keskin sivri dişlerini göstererek korkunç hırıltılarla titriyordu.

Ertesi Sabah Nadide Hanım ilk işi köpeği zincirinden tutup eski sahibine göndermek oldu:

- Efendi siz bir dolandırıcısınız, dedi, bir polis köpeği satıyorum diye benden dünya kadar para alarak adi bir köpek sattınız. Serseriler geceleri bahçemi harap ettikleri halde köpek bir kere bile havlamadı. Buna mukabil dün gece beni ziyarete gelen aziz ahbablarından birini az kalsın parçalıyordu.

Köpeğin sahibi hiç sükûnetini bozmadan sordu:

- Misafiriniz tabii sokak kapısından gelmemişti.
- Tabii
- Şu hâlde bahçe kapısından girdi.
- Bahçemin ayrıca kapısı yok.
- Şu hâlde duvarın üstünden aştı.

Nadide Hanım kekelemeye başladı fakat hakikati inkâr edemedi. Köpek sahibi aynı sükûn ile devam ediyordu:

- Gece vakti bahçe duvarının üstünden aşp gelen bir misafir mutlaka, tabirimi affediniz, bir aşkıdır. Bedahete karşı ne söylenebilirdi.

Nadide Hanım hiddetle ayağını yere vurdu:

- Farz edin ki misafir benim aşığımdı. Bundan size ne?

Köpeğin eski sahibi gülüyordu:

- Aşkıncıdan tabii bana bir şey yok. Bu noktayı dolandırıcı olmadığımı ispat için işaret ettim. Size sattığım köpek hakikatten polis köpeğidir. Fakat adı mücrimleri takip eden polis köpeklerinden değil ahlak-ı mübâlâsızlıkları men' ile mükellef olan zabıta-i ahlakiye hizmeti için talim ve terbiye edilmiş köpeklerdendir. Size sattığım köpek ne kadar cins ve talimli bir hayvan olduğuna şu da delalet eder ki meyvelerinizi çalmaya gelen serserilere hiçbir şey yapmadığı halde sizin buselerinizi çalmaya gelen bir ahlaksıza haddini bildirirdi.

Yıldız Böceği

3. "Bekçi" Hikâyesinin Tahlili

Reşat Nuri Güntekin'in *Kelebek* mecmuasında kaleme aldığı "Bekçi" hikâyesi, dergi ve gazete sayfalarında yayımlanan diğer hikâyeler gibi yazarın hikâye kitapları arasında yer almayan hikâyelerden biridir. Latin harflerine aktarılan "Bekçi" hikâyesi; sırasıyla olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân, anlatıcı, bakış açısı, dil ve üslup ve son olarak anlatım teknikleri bağlamında tahlil edilecektir.

3.1. Hikâyenin Özeti

Bekçi hikâyesinde genç yaşında dul kalan Nadide Hanım'ın, evini hırsızlardan korumaya çalıştığı sırada yaşadığı zorluklar anlatılır. Bu zorlu süreçte dul kadını tedirgin eden şey bir grup serserinin evin bahçe duvarından atlayarak ağaçtaki meyveleri talan etmesidir. Nadide Hanım söz konusu kişilerin bir gün eve gizlice girmelerinden ve kendisine zarar vermelerinden dolayı kaygılanır. Yakın çevresindeki kişilerden biri onu bu endişeli durumdan kurtarmak için kendisine yeniden evlenmesini önerir, fakat Nadide Hanım güvenilir bir erkek bulmanın imkânsız olduğunu düşündüğü için bu öneriyi ciddiye almaz. Başka biri, kendisine yurt dışından eğitilmiş bir polis köpeği almasını tavsiye eder. Bunun üzerine Nadide Hanım, tanıdıkları vasıtasıyla bir bekçi köpeği satın alır. Güçlü ve heybetli bir görünüme sahip olan bu köpek, hırsızların bahçe duvarından atladıklarını gördüğü halde onlara bir tepki vermez. Dul kadın, büyük umutlarla satın aldığı köpeğin hırsızları bertaraf etmediğini görünce hayal kırıklığına uğrar.

Nadide Hanım, yakınlarına yaşadığı hayal kırıklığını anlattığı sırada delikanlının biri ona kimseye görünmeden eve gelip kendisini hırsızlardan koruması için teklifte bulunur. Delikanlının önerisini dikkate alan Nadide Hanım, gece vakti delikanlının gelmesini bekler. Delikanlı evin duvarından atladığı sırada beklenmedik bir şekilde bekçi köpeğinin saldırısına uğrar. Bu durumdan rahatsız olan Nadide Hanım, ertesi sabah köpeği eski sahibine geri götürür. Ona kendisini dolandırdığını söyler. Köpeğin eski sahibi, Nadide Hanım'a yönelttiği sorularla onu köşeye sıkıştırır. Nadide Hanım'ın başarısızlıkla sonuçlanan aşk kaçamağı ve içine düştüğü komik durum ironik bir biçimde gözler önüne serilir.

3.2. Olay Örgüsü

Forster *Roman Sanatı* adlı eserinde hikâye ve roman gibi anlatı metinlerinin iki temel unsurdan oluştuğundan bahseder. Bunlardan biri öykü, diğeri de olay örgüsüdür. Öykü, olayların zaman sırasına göre anlatılmasıdır. Olay örgüsü ise olayların neden-sonuç ilişkisine bağlı olarak anlatılması demektir. Dolayısıyla olay örgüsü determinist ilişkiler içermesi yönüyle öyküden ayrılır (Forster, 2001, s. 128).

"Bekçi" tek bir olay örgüsü etrafında kurgulanan bir hikâyedir. Metindeki olay örgüsü birbirleriyle ilişkili farklı metin halkalarından oluşur. Birinci metin halkası, Nadide Hanım'a yeniden evlenmeyi öneren kişinin teklifiyle başlar. Hikâyede bunun üzerinden yeterince durulmadığı için metnin en zayıf halkasını oluşturur. İkinci metin halkası, Nadide Hanım'a bekçi köpeği satın almasını salık veren kişinin sözleri

ile başlar. Bu kısımda bekçi köpeğinin Nadide Hanım'ın sorununa çözüm olup olmadığı merak edilen bir konudur. Olay örgüsü kapsamında metnin en geniş bölümünü oluşturan bu kısım, heyecan ve merak unsurlarını içerir. Üçüncü metin halkası delikanlının, Nadide Hanım'ı hırsızlardan koruma teklifini dile getirmesiyle başlar. Gerilim ve korku duygularının yoğun bir şekilde yaşandığı bu kısımda beklenmedik olaylar gelişir. Dördüncü ve son metin halkasında çatışma unsuru dikkat çeker. Diyaloglarla kurgulanan bu kısımda Nadide Hanım'ın gizli sırrı mizahî bir dille ortaya çıkar.

3.2. Şahıs Kadrosu

Kurgusal metinlerde olayların meydana gelmesine olanak sağlayan kişiler ve kişisel özellikler sergileyen varlıklar şahıs kadrosu içinde yer alır. Bu varlıklar farklı fiziksel ve ruhsal özelliklere sahip olmakla birlikte onların kendilerine özgü istek ve arzuları vardır. Bu varlıkların, olay örgüsü içinde farklı işlevleri vardır. Etienne Souriau'nun altı başlık altında kategorize ettiği işlevler şunlardır: Asıl kahraman, karşıt güç, arzu edilen ve korku duyulan nesne, yönlendirici, alıcı ve son olarak yardımcıdır. Tematik güç olarak adlandırılan asıl kahraman, olay örgüsünde dramatik aksiyonu başlatan kişidir. Bu kişinin karşısına çıkarılan ve çatışmaya neden olan varlık, karşıt güç olarak tanımlanır. Arzu edilen ve korku duyulan nesne ise amaçlanan bir değere gönderme yapar. Yönlendirici olayların seyrini değiştiren ve yaşanan çatışmayı sonlandıran kişiyi sembolize eder. Alıcı, asıl kahramanın kendisi dışında endişe duyduğu başka birinin varlığını işaret ederken, yardımcı ise yardıma ihtiyaç duyan kişilerin imdadına yetişen kişiyi temsil eder (Aktaş, 1991, s. 148).

"Bekçi" hikâyesinin şahıs kadrosunu, Nadide Hanım, Nadide Hanım'ın genç sevgilisi, serseri gençler, öğüt veren kişiler, bekçi köpeği ve köpeğin sahibi oluşturmaktadır. Olay örgüsünün tematik gücü konumunda olan Nadide Hanım, hikâyenin asıl kahramanıdır. Serseri gençler, tematik güç karşısında tehdit oluşturmaları yönüyle karşıt güç olarak hikâyede yerini alır. Bekçi köpeği ise Nadide Hanım için arzu edilen, serseri gençler için korku duyulan nesne konumundadır. Asıl kahramanın köpek tarafından saldırıya uğramasından kaygı duyduğu sevgilisi ise alıcı işlevine sahiptir. Nadide Hanım'a kendini güvende hissetmesi için bekçi köpeği satın almasını öneren kişilerin, sorunlara çözüm odaklı yaklaşımları bakımından yönlendirici fonksiyonuna sahip olduğu görülür.

3.3. Anlatıcı

Anlatı metinlerinin en temel unsurlarından biri olan anlatıcı, gizli veya açık bir kimlikle sesini okurlara duyurur. Anlatıcı figürü içinde bulunduğu koşullara, sosyal ve kültürel düzeyde meydana gelen değişimlere bağlı olarak farklı konumlarda bulunur. Anlatıcı tipolojisi birinci tekil kişi (Ben), üçüncü tekil kişi (O) ve ikinci çoğul kişi (Siz) olmak üzere üç sınıfa ayrılır. Ben anlatıcı metnin sınırları içerisinde yer alır. Okur onun sahip olduğu bakış açısına göre olayları kavrar ve kişileri onun gözünden tanır. Siz anlatıcı, sahip olduğu sınırlı olanaklardan dolayı çok az tercih edilmesi bakımından marjinal bir tiptir. O anlatıcı sözü edilen diğer anlatıcı tipleriyle karşılaştırıldığında olaylara yakından ve uzaktan bakması ve anlatı kişilerini derinlikli bir boyutta sunması yönüyle daha geniş imkânlarla sahiptir (Tekin, 2020, s. 21-38).

"Bekçi" hikâyesinde olayların genel olarak üçüncü tekil kişinin ağzından anlatıldığı görülür. Anlatıcı olup bitenleri anlatırken varlığını belli bir mesafede konumlandırır. Anlatı kişilerinin ve anlatıda yer alan varlıkların; bazı koşullarda nasıl davrandığını, yaşanan olaylar karşısında neler hissettiklerini bildiğini okuyucuya sezdirir. Üçüncü tekil kişi konumunda olan anlatıcının, Nadide Hanım'ın bahçesine giren serserilerin kötü niyetli kişiler olmadığını; fakat yine de bu konuda pek güven vermeyen tipler

olduğunu ifade etmesi karakterlerin kişilik özellikleri hakkında bilgi sahibi olduğunu gösterir. Bunun yanı sıra söz konusu anlatıcının; olay örgüsünde yer alan bekçi köpeğinin içinde bulunduğu koşullara göre davranışlar sergilemesini, birtakım gerekçeler doğrultusunda açıklaması ve olaylar karşısında gösterdiği tepkileri nedenleriyle anlatması söz konusu varlığın bilincine nüfuz edebildiğini işaret eder. Hikâyede anlatıcı sahip olduğu "öyküleme işlevi" gereği olayları giriş gelişme ve sonuç bağlamında kurgulayarak anlatır. Söz konusu anlatıcı; olay ve olguları anlatırken araya girmez, metnin akışını kesecek bir söylemde bulunmaz. Bununla birlikte okuyucuya seslenme gereği duymaz, okuru kendine muhatap almaz. Anlattığı hikâyenin doğruluğunu ispat etmeye çalışmaz. Anlatıcının hikâye içinde bekçi köpeğinin davranışları ile ilgili bilgece yorumlarda bulunması onun "ideolojik işleve" sahip olduğunu gösterir.

3.4. Bakış Açısı

Anlatı metinlerinde olay örgüsü, dil ve üslup özellikleri bakış açısına göre şekillenir. Olayların giriş, gelişme ve sonuç kısımlarının oluşturulmasında, olayların yaşandığı yerlerin belirlenmesinde, kişilerin yaratılması ve tanıtılmasında bakış açısının önemli bir rolü vardır. "Bakış açısı, anlatma esasına bağlı metinlerde vaka zincirinin ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, şahıs kadrosu gibi unsurların kim tarafından görüldüğü, idrak edildiği ve kim tarafından, kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptan başka bir şey değildir" (Aktaş,1991, s.81-84).

Hikâye ve roman gibi anlatı türlerinde tanrısal, gözlemci, tekil ve çoğul olmak üzere dört farklı bakış açısından söz etmek mümkündür. Tanrısal bakış açısı, anlatı içinde olup biten her şeyi gören ve duyan bir açıya sahiptir. Bu konuma sahip olan anlatıcı, adeta bir Tanrı gibi davranır. "O, Tanrısal konumu (olympian position) itibarıyla hem anlatı dünyasındaki karakterleri hem de anlatının dışında kalan okuyucuyu yönlendirebilir. İsterse kahramanların zihinlerine, iç dünyalarına girer, gizli kalmış duygu ve düşünceleri dışa vurabilir. Hatta olayları hızlandırıp yavaşlatabilir." (Tekin, 2020, s.45). Gözlemci figürün bakış açısı ise Tanrısal bakış açısı gibi olaylara nüfuz etmez, sınırlı bir güce sahiptir. Olaylara müdahale etmeden gördüklerini ve duyduklarını olduğu gibi okura anlatmayı amaçlar. Buna karşılık otobiyografik ve samimi özellikler taşıyan tekil bakış açısı, olay ve olguları sınırlı bir açıdan gözler önüne sererken çoğul bakış açısı ise olayların farklı perspektiflerden gözler önüne serilmesine ve değerlendirilmesine olanak sağlar (Tekin, 2020, s.46-52).

"Bekçi" hikâyesinde anlatıcı figürün Tanrısal bakış açısından olayları anlattığını söylemek mümkündür. Tanrısal bakış açısına sahip olan anlatıcı, hikâyenin kahramanı olan Nadide Hanım'ın geçmişini bildiği halde geleceği hakkında bir yorumda bulunmaz. Onun zihninden neler geçirdiğini tam olarak dile getirmese de onu kaygılandıran şeylerin neler olduğunu ve kimlerden korktuğunu bilir. Sahip olduğu bilgiyi okurla paylaşması, bir bakıma Tanrısal konumda olduğunu hissettirir. Anlatıcının çoğu zaman kendini geri plana atarak olayları anlatmak yerine göstermeye çalışması, varlığını unutturmaya çalıştığını gösterir. Bununla okurun dikkatini kendi üzerinden uzaklaştırıp metne yoğunlaştırır. Anlatıcının bu tutumu, hikâyedeki olayların farklı açılardan görülmesine olanak sağladığı söylenebilir.

3.5. Mekân

Mekân, olayların sahnesi konumundadır. Mekân sadece hikâyede geçen olayların cereyan etmesine ev sahipliği yapan bir yer değildir, aynı zamanda hikâyede fonksiyonel olarak kullanılan bir unsurdur. Nitekim mekân tasvirlerinin söz konusu olduğu satır aralarında olay örgüsünün içeriği hakkında bilgiye ulaşılabilir. Bu açıdan bakıldığında mekân tasvirlerinin sinemada film başlamadan önce çalınan fon

müziğine benzer bir işleve sahip olduğu görülür. Bununla birlikte mekân tasvirleri karakterlerin sahip olduğu birtakım özellikleri gözler önüne sermede yardımcı olur. Aynı zamanda karakterlerin psikolojik ruh halleri hakkında da ipuçları verir (Aktaş, 1991, s.142-143). Dolayısıyla mekân; olayların geçtiği yerleri tanıtmak, karakterlerin profilleri hakkında bilgi vermek, sosyal çevreyi yansıtmak ve okuru hikâyeye ısındırmak amacıyla atmosfer yaratmak gibi işlevlere sahiptir (Tekin, 2016, s. 103).

Mekânlar kendi içlerinde dar, geniş, açık ve kapalı olmak üzere farklı özelliklere sahip olabilir. "Bekçi" hikâyesinde sınırları çizilen mekân unsurları karakterlerin gözünden değil anlatıcının gözünden aktarılmaktadır. Söz konusu hikâyede yaşanan olayların genellikle bahçede geçtiği görülür. Açık bir mekân olan bahçe, hırsızların uğrak yeri olması hasebiyle tedirgin edici ve güvenilmez bir atmosfer sunar. Her an yabancıların saldırısına maruz kalma potansiyelini içinde barındıran bu mekânın, hikâye kahramanı olan Nadide Hanım'ın psikolojik açıdan evhamlı bir ruh haline bürünmesine neden olduğunu söylemek mümkündür. Buna rağmen kapalı bir mekân olan ev, hikâyede korunaklı bir yer olarak tasvir edilir. Ev, insanın güvende olduğunu hissettiren mekânlarından biridir. "Ev olmasa, insan dağılmış bir varlık olurdu. Ev, insanı gökten inen fırtınalara karşı koruduğu gibi, yaşamdaki fırtınalara karşı da ayakta tutar" (Bachelard, 2014, s. 37). Bu açıdan bakıldığında ev, Nadide Hanım için güvenli bir liman sayılır. Dolayısıyla ev, hikâyede Nadide Hanım'ı tehdit eden uyarılara özellikle de serseri ve hırsızlara karşı koruyan bir mekân olarak yer alır.

3.6. Zaman

İnsan hayatının en önemli sorunsallarından biri olan zaman, birçok düşünürün farklı görüşler öne sürdüğü bir kavram olarak tarih sahnesinde yerini alır. Zaman kavramını ontolojik bağlamda değerlendiren ilk çağ filozoflarından Aristoteles, zamanın hareketle ilişkisini ortaya koyarak zamanın ezeli ve ebedi olarak var olduğunu öne sürer. Orta çağın önde gelen filozoflarından Augustinus ise Aristoteles'in aksine teolojik bir perspektiften bakarak zamanın Tanrı tarafından yaratıldığını ileri sürer. On yedinci yüzyıldan sonra zamanın varlık sahasındaki yeri ve konumuna dair tartışma bir tarafa bırakılır, bunun yerine zamanın epistemolojik açıdan nelığı üzerinde fikir yürütülür. İlerleyen süreç içinde zamanın ne olduğu, nasıl bir şey olduğu sorunu felsefenin sınırlarını aşarak fizikğin ilgi odağı haline gelir. Bu konuyla ilgili olarak Newton, zamanın algılanamaz bir boyut olduğuna; ancak matematiksel olarak hesaplanabilir olduğuna dikkat çeker. Einstein, Newton'un zamanın değişmeyen mutlak bir özelliğe sahip olduğu yönündeki tezini çürütürken zamanın aslında içinde bulunulan koşullara bağlı olarak kişiden kişiye değiştiği ve bu yönüyle göreceli bir kavram olduğu gerçeğini ortaya koyar. Zaman, sadece insanların ilgilendiği bir konu değil, aynı zamanda hikâye ve roman gibi kurmaca dünyalar inşa eden yazarların bilincini de meşgul eden önemli bir unsurdur.

Hikâyede zaman, vak'a zamanı ve anlatma zamanı olmak iki düzlemde varlığını hissettirir. Bir olayın herhangi bir zaman diliminde meydana gelmesi vak'a zamanına, söz konusu olayın yazar tarafından belli bir zaman içinde anlatılması ise anlatma zamanına işaret eder (Tekin, 2016, s. 95). Bekçi hikâyesinde vak'a zamanı ile anlatma zamanı birbirine yakındır. Hikâyede anlatma zamanının yaklaşık olarak bir haftalık süreye tekabül etmesi, yaşanan olayların zamansal açıdan kısa bir sürede gerçekleştiğini gösterir. Olay örgüsünde geçen "bir gece", "üç gece", "beş gece" gibi belirsiz zaman göstergelerinin sıklıkla kullanıldığı görülür. Bu durum hikâyede kesin bir zaman dilimden söz etmenin mümkün olmadığına işaret eder. Kronolojik bir zaman düzlemine sahip olan hikâyede geriye dönüş ve ileriye gidış şeklindeki zaman tekniğine bağlı sıçramaların olmadığı ve zamansal kırılmaların yaşanmadığı görülür. Dolayısıyla olayların akışında döngüsel bir zamandan ziyade çizgisel zaman anlayışının hâkim olduğundan söz etmek mümkündür.

3.7. Dil ve Üslup

Hikâye bir dil sanatıdır, dil ise bir anlatım aracıdır. Olayların anlatımında dil bir amaç olmaktan öte bir araç olarak kullanılmaktadır. Kurgusal düzlemde önemli olan bir şey anlatmak değil, anlatılmak istenen şeyin gerçekmiş gibi sunulmasıdır. Bu da ancak dil ile mümkün olabilir. Dil, metnin söylem tabakasını oluşturur. Üslup ise dilsel anlatımın kazandığı biçimdir. Bir başka deyişle üslup dilin; rengini, gücünü, zenginliğini ifade eden bir formdur. Dil yazarların duygu, düşünce ve hayal dünyasının imbiğinden geçerek üslup niteliği kazanır (Tekin, 2020, s. 123-133). Dolayısıyla dil ve üslubu birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir.

"Bekçi" hikâyesindeki karakterler, dil ve üslup açısından içinde buldukları sosyal ve kültürel koşullara bağlı olarak konuşturulmuştur. Söylem biçimlerinin genel olarak sözlük gerektirmeyen bir sadelikte kurgulandığı hikâyede, olayların anlatıcı tarafından açık ve anlaşılır bir dille anlatıldığı görülür. Olay örgüsünde benzetme edatlarının sıklıkla kullanılması olay ve olguların analogik ilişkiler bağlamında tasvir edildiğini gösterir. Hikâyede ironik bir anlatımın söz konusu olduğu görülür. "İronik anlatım, karşıtlıkların, yergilerin, yaşanan olumsuzlukların daha etkili ve vurucu bir şekilde aktarılmasını sağlamak amacıyla, asıl niyetin gizlenerek bütün bunların doğal bir durummuş gibi sunulmasıdır. İronik yaklaşımla yazarlar, gerçeğe vurgu yaparak sarsıcı bir etki yapmayı hedefler" (Tosun, 2014, s. 281). Buradan hareketle Bekçi hikâyesinin olay örgüsünü oluşturan son metin halkasına bakıldığında ironik anlatımın izlerini görebiliriz. Sözelimi bekçi köpeğinin sahibi Nadide Hanım'a sorduğu soruların yanıtını bildiği halde bilmemezlikten gelerek gerçekleri onun ağızından duymak ister. Nadide Hanım kendisine yöneltilen sorulara verdiği yanıtlarla farkında olmadan gizli kaçamak yaptığına itiraf eder.

3.8. Anlatım Teknikleri

Yazar, anlatacağı konuyu kurmaca haline dönüştürürken birtakım anlatım tekniklerine başvurur. Bu teknikler aracılığıyla anlatmak istediği şeyi en iyi şekilde anlatmayı amaçlar. Anlatım teknikleri anlatıya derinlik, canlılık ve hareketlilik kazandırır, bununla birlikte anlatımın estetik bir forma kavuşmasına yardımcı olur. Yazarın anlatı stratejisine bağlı olarak anlatıda kullanacağı birçok anlatım tekniği vardır. Bunlardan biri anlatma tekniğidir. Bir olayın anlatıcı tarafından anlatılması esasına dayanan bu teknikte dikkatler anlatan kişinin üzerinde yoğunlaştığı için anlatıcı ön plandadır. Gösterme tekniğinde ise anlatıcının metin içindeki rolü azalır; çünkü olaylar anlatıcının ağızından anlatılmaz, sadece onun tarafından gösterilir. Gösterme tekniğinin uygulandığı anlatı bölümlerinde diyaloglar, ağırlıklı olarak yer alır. Okurun diyalog sahnelerine yansıyan duygu ve düşüncelere doğrudan tanık olması onun bir bakıma metnin içine girmesine olanak sağlar. Buna rağmen anlatma tekniğinin söz konusu olduğu yerlerde ise anlatıcının ağırlıklı olarak varlığını hissettirmesi okurun metne dahil olmasının önünde bir engeldir (Tekin, 2020, s. 146-154).

Diyalog tekniği de gösterme tekniğiyle ilişkili olan anlatım tekniklerinden biridir. Bilindiği üzere diyalog, kişilerin kendi aralarında yaptığı konuşmadır. Düz yazıya dayalı anlatılarda sıklıkla kullanılan bu teknik, kurmacanın en temel öğelerinden biri olarak kabul edilir. Diyalogun tekniğinin birçok işlevi vardır. "Diyalogun basit ama temel işlevi, gizli olanı 'âşikâr' kılmak, soyut olanı somutlaştırmaktır" (Tekin, 2020, s.199-201). Yazar, soyut olan bir şeyi somutlaştırma eyleminde bulunurken tasvir tekniğinden de yararlanır. Tasvir "özü itibarıyla sadece çizme, somutlaştırma (tecessüm ettirme) değildir. Aynı zamanda bir anlatım biçimidir. Bir romancı tasvir yaparken, hem anlatı dünyasını süsleme (dış dünyaya benzetme) amacını taşır, hem de okuyucuya bir şeyler anlatmak, açıklamak ister. Bir hedef de okuyucuyu etkilemektir" (Tekin, 2020, s. 164).

"Bekçi" hikâyesinde anlatma ve gösterme tekniklerinin birlikte kullanıldığını görmek mümkündür. Anlatıcının olayları anlatmasıyla başlayan hikâye, karakterlerin kendi aralarındaki konuşmalarıyla sona erer. Hikâyede olaylar anlatıcının ağzından anlatılırken çoğu zaman anlatıcının varlığının silikleştiği görülür. Anlatıcının bir gölge olarak var olduğu sahnede karakterlerin kendi aralarındaki konuşmalar diyaloglar şeklinde gözler önüne serilir. Söz gelimi olay örgüsünün son metin halkasında bekçi köpeğinin sahibi ile Nadide Hanım arasındaki harareti diyalog sahnesi buna örnek gösterilebilir. Olay örgüsünde duygu geçişlerinin en yoğun olduğu kısımlar, karakterlerin seslerinin işitildiği diyalog sahnesidir. Söz konusu sahnede okur sanki hikâyenin içindeymiş gibi bir hisse kapılarak olan bitene kulak kesilir. Son olarak hikâyede tasvir tekniğiyle bir taraftan karakterlerin sosyal ve kültürel konumları resmedildiği, diğer taraftan da olayların yaşandığı mekânların nesnel bir şekilde çizildiği görülür.

5. Sonuç

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nın önemli yazarlarından biri olan Reşat Nuri Güntekin 1913 yılında başladığı hikâye yazarlığını 1930 yılına kadar devam ettirmiştir. On yedi yıllık hikâye yazarlığı serüveni boyunca yedi hikâye kitabı kaleme almıştır. Bunun yanı sıra kitaplarda yer almayan ve dergi köşelerinde varlığını sürdüren yüzlerce hikâye yazmıştır. *Kelebek* dergisinde "Yıldız Böceği" takma adıyla yayınladığı "Bekçi" sözü edilen hikâyelerden yalnızca biridir. Hikâyelerinde genellikle toplumsal ve bireysel sorunları ortaya koyarken mizahın olanaklarından yararlanan Reşat Nuri, saklı gerçeklerin izlerini ironik bir anlatımla gözler önüne sermiştir.

"Bekçi" tek bir olay örgüsü etrafında kurgulanmış Maupassant tarzı bir hikâyedir. Söz konusu hikâyede Nadide Hanım üzerinden dul kimliğine sahip olan bir kadının karşılaştığı zorluklar ve etik problemler anlatılmıştır. Zamansal açıdan yaklaşık bir hafta gibi kısa sürede ve kronolojik bir düzlemde gelişen olaylar, dar ve açık olmak üzere sınırlı mekanlar içinde geçmiştir. Hikâyenin olay örgüsü etrafında şekillenen olay ve olgular, Tanrısal bakış açısına sahip olan ve üçüncü tekil kişi konumunda bulunan anlatıcının ağzından aktarılmıştır. Anlatıcının şahıs kadrosu üzerindeki etkisinin belirgin bir şekilde hissedilir düzeyde olduğu görülmüştür. Anlatma ve gösterme tekniklerinin birlikte kullanıldığı "Bekçi" hikâyesinde, anlatıcı yeri ve zamanı geldiğinde konuşmasına ara vererek sözü karakterlere bırakmıştır. Karakterlerin kendi aralarında yaptığı konuşmalar diyalog tekniği ile aktarılmıştır. Son olarak hikâyedeki olaylar sade, açık, anlaşılır bir üslupla aktarılırken yaşanan komik durumlar ise ironik bir anlatımla gözler önüne serilmiştir.

Kaynakça

- Aktaş, Ş. (1991). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. İstanbul: Akçağ.
- Aydemir, A. (2020). «Reşat Nuri Güntekin» maddesi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim linki: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/guntekin-resat-nuri>.
- Bachelard, G. (2014). *Mekânın Poetikası*, (Çev. Alp Tümertekin), İstanbul: İthaki.
- Çelik, Hüseyin (1996), Reşat Nuri Güntekin. *TDEV İslâm Ansiklopedisi*, (14). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevi.
- Emil, B. (1989). Reşat Nuri Güntekin. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Emil, B. (1990). «Öğretmenler Romancısı Reşat Nuri Güntekin». *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 1990, 73 – 83.
- Ergeç, Z. (2022). «Reşat Nuri Güntekin'in 'Bayramlık Çehre' Adlı Hikâyesinin Tahlili (Latin Harflerine Aktarımı)». *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (27), 407-415.

- Forster, E.M. (2001). Roman Sanatı. İstanbul: Milenyum.
- Güntekin, R.N. (1924). Bekçi. Kelebek Dergisi. (58), 6
- Kanter, M. F. (2017). Madalyonun Öteki Yüzü: Reşat Nuri Güntekin. Edebiyat Ortamı.
- Kanter, M. F. (2008). «Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Yapı ve İzlek» Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Karaburgu, O. (2006). «Reşat Nuri Güntekin'in Bilinmeyen Remiz ve Müstear İsimleri », Türk Dili. (660), 525-535.
- Karaburgu, O. (2021). Bir Sevgi ve řefkat Ürpermesi Reşat Nuri Güntekin'in Hikâyecilięi. İstanbul: Kesit.
- Kudret, C. (1998). Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman II. İstanbul: İnkılâp.
- Önertoy, O. (1974). Reşat Nurî Güntekin ve Anadolu . Türkoloji Dergisi , 6 (1).
- Poyraz, T. ve Alpbek, M. (1957). Reşat Nuri Güntekin Hayatı ve Eserleri. Türk Kütüphaneciler Derneęi Bülteni, 6(3), 1-18
- Tekin, M. (2016). Roman Sanatı 1. İstanbul: Ötüken.
- Tosun, N. (2014). Modern Öykü Kuramı. Ankara: Hece.
- Yalçın, M. (2010). Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi I İstanbul: Yapı Kredi .
- Yusoğlu, N. (2013). *Kelebek Mecmuası zerine Bir İnceleme*, İstanbul: Kitabevi.